

Kuopion kulttuurihistoriallisen museon ja Kuopion luonnontieteellisen museon kokoelmien säilytystilojen ja kokoelmiin liittyvien työskentelytilojen tarveselvityksen käynnistäminen

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta 21.02.2024 § 5
1249/10.03.02.00/2024

Valmistelijat / lisätiedot:
museokeskuksen päällikkö Pertti Renvall, puh. 044 718 2651
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

apulaiskaupunginjohtaja HEP KOP Pekka Vähäkangas

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta päättää käynnistää tarveselvityksen Kulttuurihistoriallisen ja Luonnontieteellisen museon yhteisten Poijutien ja Leväsen toimipisteiden kokoelma-, konservointi-, varasto- ja niihin liittyvien työskentelytilojen tilahaasteiden ratkaisemiseksi.

Samassa tarveselvityksessä tai sen erillisenä osana on mahdollista selvittää myös Kuopion kaupungin mahdollisuuksia järjestää taiteilijoille vuokrattavia varastointitiloja.

Päätös

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.

Selostus

Kokoelmat ovat museotyön kivijalka. Kuopion kulttuurihistoriallisen museon esine- ja arkistokokoelmien kartutus alkoi vuonna 1884. Kokoelmaan on tallennettu 140 vuoden aikana aineistoja, jotka edustavat omaa aikaansa, tapahtumaa tai ilmiötä. Esinekokoelman laajuus on noin 75 000 objektia. Kokoelma on valtakunnallisesti arvokas (kokoelman ikä ja laajuus), ja maakunnallisesti kulttuurihistoriallisilta arvoiltaan korvaamaton. Kokoelmien kartuttaminen on suunnitelmallista ja perustuu museon tehtäviin (mukaan lukien alueelliset tehtävät) ja kokoelmapoliittisiin linjauksiin. Kulttuurihistoriallisen museon kokoelmatiloissa säilytetään lisäksi museon kalustoa sekä Kuopion liitoskuntien (Karttula ja Maaninka) kulttuurihistoriallisia museokokoelmia.

Kuopion luonnontieteellisen museon kokoelmatoiminta alkoi vuonna 1897. Museon järjestetty kokoelma sisältää nykyisin n. 1 000 000 näytettä, josta Kelloniemessä sijaitsevan eläintieteellisen kokoelman laajuus on n. 600 000 näytettä. Kuopion luonnontieteellisen museon kokoelmat luetaan osaksi Suomen luonnontieteellistä kansalliskokoelmaa, josta pääosan muodostaa Luonnontieteellisen keskusmuseon kokoelmat. Kuopion kokoelma on tunnustettu ja arvioitu osaksi maamme merkittävimpien luonnontieteellisten museoiden ja kokoelmayksiköiden tutkimusinfrastruktuuria. Kokoelmien kartuttaminen on nykyisin suunnitelmallista ja perustuu museon tehtäviin (mukaan lukien alueelliset tehtävät) ja kokoelmapoliittisiin linjauksiin. Laajempia kokoelmalahjoituksia otetaan vain poikkeustapauksissa vastaan, ja omaan toimintaan perustuva vuosikartunta on varsin vähän tilaa vievää. Luonnontieteellisen museon Kelloniemen kokoelmatilan (Poijutie 4) yhteydessä on kokoelmien lisäksi mm. eläinnäytteiden konservointitila ja näyttelyvarasto. Toimipisteessä työskentelee tällä hetkellä 3 vakituista työntekijää ja 1 projektityöntekijä.

Kulttuurihistoriallisen ja luonnontieteellisen museon yhteiset kokoelmien säilytys- ja toimitilat Kelloniemessä (Poijutie 4), kaupungin omistamassa,

museoiden käyttöön kunnostetussa entisessä teollisuuskiinteistössä ovat olleet ongelmalliset jo pitkään. Tiloissa on ollut ja on edelleen mm. kosteus- ja sisäilmaongelmia, katossa on ollut vuotoja, ja kellarin lämmönjakohuoneeseen ja VSS-tilaan on tulvinut useita kertoja sadevesiä läpi seinän. Esimerkiksi vuonna 2023 oli kaksi erillistä vesivahinkoa. Katon läpi lähes vuosittain valuva vesi aiheuttaa ongelmia rakenteille, sisäilmalle sekä museo-objektien säilymiselle. Vesivahingoissa on jo tuhoutunut satoja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita aineistoja, esim. vuoden 2023 toisessa vahingossa tuhoutui osa Syvänniemen tehtaan aineistosta. Vesivahinkokorjausten lisäksi kiinteistölle joudutaan tekemään lähes vuosittain muita erilaisia korjaus- ja kunnostustoimenpiteitä, jotka hankaloittavat sekä kokoelmatyötä että näyttelyiden valmistelutöitä, ja ovat myös Kuopion kaupungille taloudellisesti isoja kustannuksia. Korjaustöiden ajaksi tiloissa joudutaan usein myös massiivisiin ja hankalasti toteutettaviin esinesiirtoihin.

Kulttuurihistoriallisen museon kokoelmatilat ovat olleet jo vuodesta 2017 lähtien täydet, ja osa kokoelmasta on jouduttu hajasijoittamaan väliaikaistilaan Leväselälle, alun perin lähinnä vain Kuopion museon peruskorjauksen ajaksi väistötilaksi vuonna 2018 vuokrattuun tilaan (Leväsentie 23). Myös Leväsen tiloissa on ollut kosteus- ja sisäilmaongelmia. Leväsen tila toimii tällä hetkellä mm. varastotilana ja Maaningan ja Karttulan kulttuurihistoriallisten museokokoelmien säilytystilana.

Tammikuussa 2018 käynnistyi Tilapalveluiden johdolla hankesuunnittelutyö, jossa valmisteltiin suunnitelmaa Kuopion kaupungin museoiden kaikkien kokoelmien säilytys-, konservointi- ja asiakaspalvelutilojen ratkaisemiseksi. Hankesuunnitelmatyö keskeytyi toukokuussa 2020, ja tuolloin valmistellusta kaikkia Kuopion kaupungin museoita ja niiden asiakkaita palvelevasta laajasta, asiakaspalvelutilat sisältävästä museopalvelukeskussuunnitelmasta luovuttiin. Taidemuseon kokoelmille ja arkistolle rakennettiin uusi säilytystila Kelloniemeen (muutto valmistuu vuoden 2024 aikana). Luonnontieteellisen museon Myhkyrinkadun kiinteistössä (Myhkyrinkatu 22) 1980-luvulta lähtien säilytetyt kokoelmat, työskentelytilat, toimisto ja arkistot saatiin sijoitettua Kuopion vanhasta postitalosta (Museokatu 4) vuokrattuun tilaan osana Kulttuurihistoriallisen museon ja Luonnontieteellisen museon yhteistä asiakaspalvelu-, arkisto- ja työskentelytilaratkaisua. Samalla joulukuussa 2023 voitiin kokonaan luopua Myhkyrinkadun kiinteistöstä ja saatiin valtaosa museoiden asiantuntijapalveluista ja henkilöstöstä keskitettyä ideaaliksi Kuopion museon välittömään läheisyyteen.

Pojjutien ja Leväsen kokoelmatilojen ja toimintojen haasteet ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta. Viime vuosien aikana tilojen käyttö on entisestään vaikeutunut, eivätkä tilat nykyisin enää täytä museokokoelmatiloille asetettuja vaatimuksia. Kulttuurihistoriallinen museo on raportoinut molempien kokoelmatilojensa sisäilmaongelmista ja toiminnallisista haasteista Tilapalveluille, työsuojeluun ja työterveyshuoltoon. Molemmissa tiloista tehtiin sisäilmailmoitus vuonna 2023. Lokakuussa 2023 tiloissa kävivät Tilapalveluiden rakennusterveysasiantuntija sekä työsuojeluvaltuutettu käyttäjän kanssa. Rakennusterveysasiantuntijan mukaan tiloille ei ole tehtävissä sellaisia toimenpiteitä, että asiat saataisiin ratkaistua. Työterveyshuollon erikoislääkärin lausunnon (27.11.2023) mukaan Kulttuurihistoriallisen museon nykyisissä kokoelmatiloissa on merkittävä sisäilmahaitta, ja työnantajan tulisi pikaisesti työsuojelun kanssa selvittää kaikkien esitettyjen haittojen mahdollinen poistaminen Leväsentie 23:n ja Poijutie 4:n työskentelytiloissa tai vaihtoehtoisesti osoittaa muu terveellinen ja turvallinen työympäristö.

Tilapalveluiden mukaan Poijutien kokoelma- ja työskentelytila vaatii kunnostustoimenpiteitä, mutta arvioi vuonna 2023 kiinteistön teknistaloudelliseksi käyttöiksi todennäköisesti enää noin 5-10 vuotta.

Mikäli vahvistuu, että nykyisiä Poijutien kokoelmatiloja ei voi tai niitä ei ole enää taloudellisesti tai toiminnallisesti järkevää tai mahdollista kunnostaa museokokoelmien pitkäaikaissäilytykseen soveltuviksi, pitkäikäisiksi, kokoelmaturvallisiksi ja terveellisiksi tiloiksi, tarveselvityksen lähtökohtana on, että tarvitaan sekä Poijutien tiloille että Leväsen väliaikaistiloille korvaava tilaratkaisu. Tilatarve on pysyvä, ja tavoitteena on minimissään 30 vuotta museoiden kokoelma- ja asiantuntijapalveluita palveleva tilaratkaisu.

Nykyisten kokoelmatilojen ja niihin liittyvien pienempien varastotilojen pinta-ala on yht. 4 197 m² (Poijutie 3 213 m², Levänen 984 m²) ja vuokratustannus 472 000 €/vuosi (Poijutie 332 000 €/vuosi, Levänen 140 000 €/vuosi). Nykyiset tilat ovat jo nyt riittämättömät, joten tilaa tarvitaan joka tapauksessa myös lisää. Aiemman hankesuunnittelun yhteydessä tehdyn esiselvityksen perusteella Luonnontieteellisen museon lisätilan tarve on vähäinen, edellyttäen, että korvaava kokoelmatila on riittävän korkea, ja siinä voidaan hyödyntää paremmin tilaa säästäviä siirtohyllyratkaisuja. Uudessa tilaratkaisussa esim. Luonnontieteellisen museon eläinkonservointitoimintojen tilatarvetta on tehokkaammalla tilaratkaisulla mahdollista pienentää nykyisestä. Kulttuurihistoriallisen museon kokoelmatoimintojen lisätilan tarve, kokoelmien kasvuarvio huomioiden, on kuitenkin merkittävä, karkeasti arvioiden yhteensä 3 000 m², sisältäen myös konservointitilan, joka korvaisi nykyisen Korttelimuseolle sijoitetun konservointitilan.

Lisätilan tarkempi tarve, nykyistä tehokkaammat tilaratkaisut ja mahdolliset synergiset edut selvitetään jatkosuunnittelussa huomioiden myös aiempien tilaratkaisujen (Kuopion museon lisärakennus ja Postitalo) myötä jo ratkaistut toiminnalliset ja tilalliset haasteet sekä meneillään olevan Korttelimuseon palvelukonseptin tarveselvityksen myötä syntyvät palvelusuunnitelmat. Pitkäaikaissäilytykseen liittyvien vaatimusten vuoksi kokoelmatilojen olosuhdehallintaa (ilmankosteus ja lämpötila) tulee nykyisiin kokoelmatiloihin verrattuna parantaa.

Pitkäikäisen, museo-objektien säilyttämiseen soveltuvan ja toiminnallisesti järkevän korvaavan tilaratkaisun vuokratustannukset ovat siten nykyistä selvästi korkeammat. Vuokratustannusten noususta vain pieni osa voidaan kattaa suoraan kokoelmapalvelutuloilla, kokoelmapalveluihin liittyvillä asiantuntijapalvelutuloilla tai muilla lisätuloilla. Lisätilan ei vuokratustannusten nousun lisäksi arvioida suoraan vaikuttavan toimintakustannuksiin. Mahdolliset vaikutukset henkilöstökustannuksiin kartoitetaan jatkosuunnittelun yhteydessä.

Vaikutusten arviointi

Liitteenä

Liitteet

1249/2024 Vaikutusten ennakoarviointi